

Verotus ja talouskasvu

Essi Eerola (VATT)

Tulevaisuuden veropolitiikka -seminaari

25.09.2009

Johdantoa (1/2)

- Talouskasvua mitataan bruttokansantuotteen kasvulla.
- Pienetkin erot talouden BKT:n kasvuvauhdissa johtavat pitkällä aikavälillä suuriin eroihin tulotasossa.
- Maiden väliset erot henkeä kohti lasketun BKT:n tasossa ovat valtavia.
- Mikä selittää suuria eroja?
- 1950-luvulla Robert Solowin tutkimuksista alkaneen kasvuteorian tavoitteena selittää, mistä suuret erot maiden välillä johtuvat.

Johdantoa (2/2)

- Empiirinen kirjallisuus on lähtenyt liikkeelle Robert Barron tutkimuksesta (1991) ”Economic Growth in a Cross Section of Countries”.
  - Tutkimuksessa ja sitä seuranneessa kirjallisuudessa BKT:n kasvua selitetään suurella joukolla erilaisia muuttujia.
  - Tärkeimpiä talouskasvuun vaikuttavia muuttujia: koulutus (+), BKT:n taso vuonna 1960 (-/+), poliittinen vakaus (+), hyvin määritellyt omistusoikeudet (+).
- Tässä esityksessä pohdin:
  - Kasvuteorian näkemyksiä siitä, miten verotus vaikuttaa talouskasvuun.
  - Empiiristä näyttöä verotuksen tason ja rakenteen vaikutuksesta talouskasvuun.

Endogeeninen kasvuteoria - Mistä talouskasvua syntyy?

- Teorian tavoitteena on selittää pitkän aikavälin talouskasvua ilman mallin ulkopuolelta tulevaa teknologista kehitystä.
- Johtopäätökset:
  - Yritysten ja kotitalouksien dynaamiset päätökset vaikuttavat pitkän aikavälin talouskasvuun.
  - Pitkän aikavälin talouskasvua syntyy useista eri lähteistä:
    - Investoinnit henkiseen pääomaan.
    - Investoinnit teknologiseen kehitykseen.
    - Pääoman ja työvoiman tuottavuutta nostavat julkiset investoinnit.

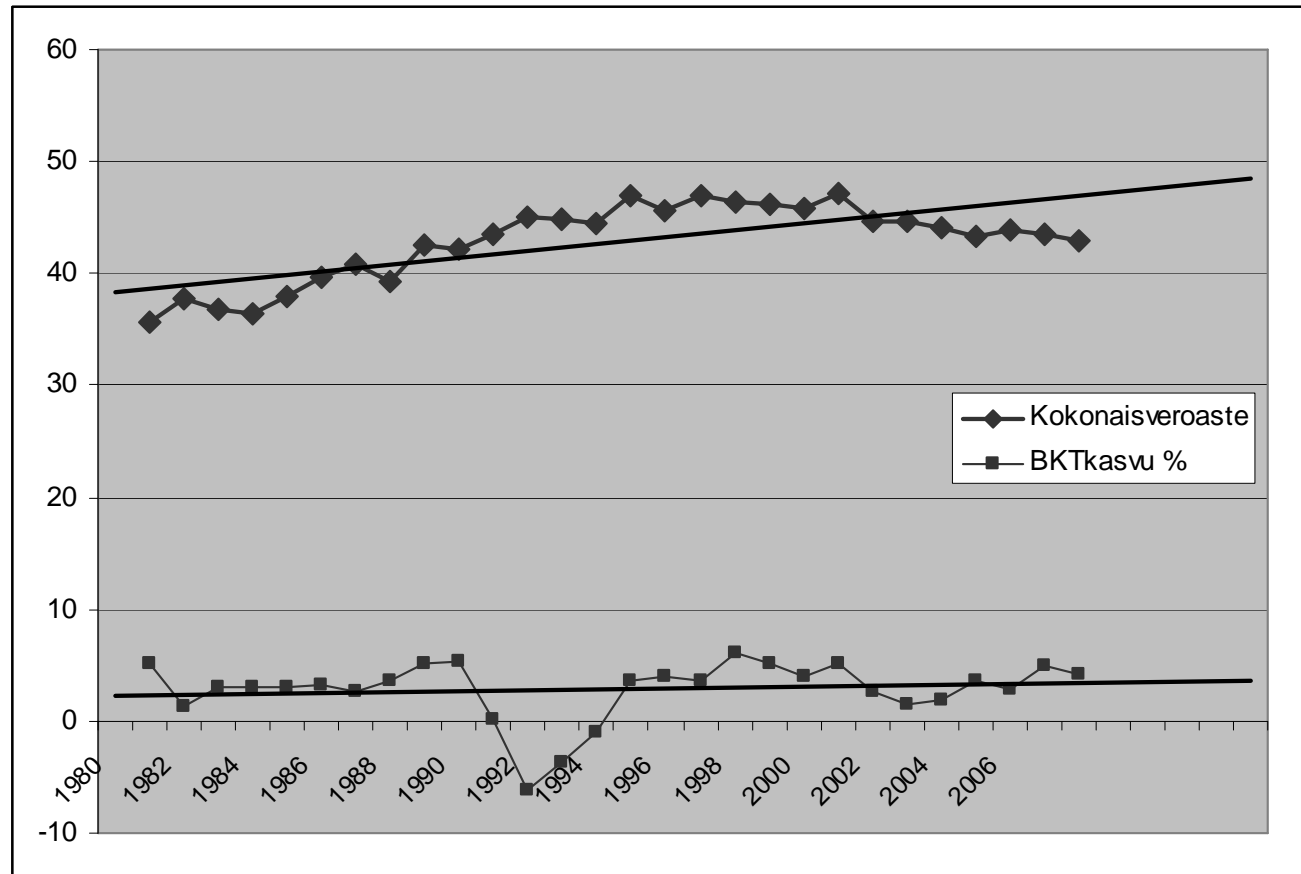
Teoria: Verotuksen vaikutus talouskasvuun

- Verotuksella voi olla negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia.
- Negatiiviset vaikutukset syntyvät taloudenpitäjien päätöksenteon vääristämisestä:
  - Kulutuksen verottaminen vähentää kannustinta käyttää aikaa työntekoon ja kouluttautumiseen.
  - Työn ja pääoman verottamisella samankaltainen negatiivinen vaikutus työn tarjonnan ja kouluttautumisen kautta. Lisäksi niillä on suora vaikutus pääoman tuottoon. Tämän takia niillä on voimakkaampi negatiivinen vaikutus talouskasvuun.
- Positiiviset vaikutukset syntyvät siitä, miten verotulot käytetään.
  - Koulutus ja investoinnit tutkimus- ja kehitystoimintaan, erityisesti ns. yleisteknologiaan.

Teoria: numeeriset analyysit

- Edellä esitettyjen vaikutusten suuruutta on arvioitu numeeristen mallien avulla.
- Tulokset vaihtelevat jonkin verran sen mukaan, mitä oletetaan henkisen pääoman karttumisesta, kotitalouksien mieltymyksistä ja työvoiman ja pääoman tuotannontekijäosuuksista.
- Tärkeimmät tulokset:
  - Verorakenteen muutoksen vaikutus kasvuun näkyy erityisesti lyhyellä aikavälillä.
  - Pitkän aikavälin kasvuvaikutukset ovat pieniä.
  - Työn verotus voi olla haitallisempaa kuin fyysisen pääoman verotus, jos henkisen pääoman merkitys tuotannossa on suuri (eikä koulutusta subventoida).
  - Verotuksen rakenteen siirtämisellä kohti kulutusverotusta voi olla positiivinen kasvuvaikutus.

Kokonaisveroaste ja BKT:n kasvu Suomessa vuosina 1980-2007

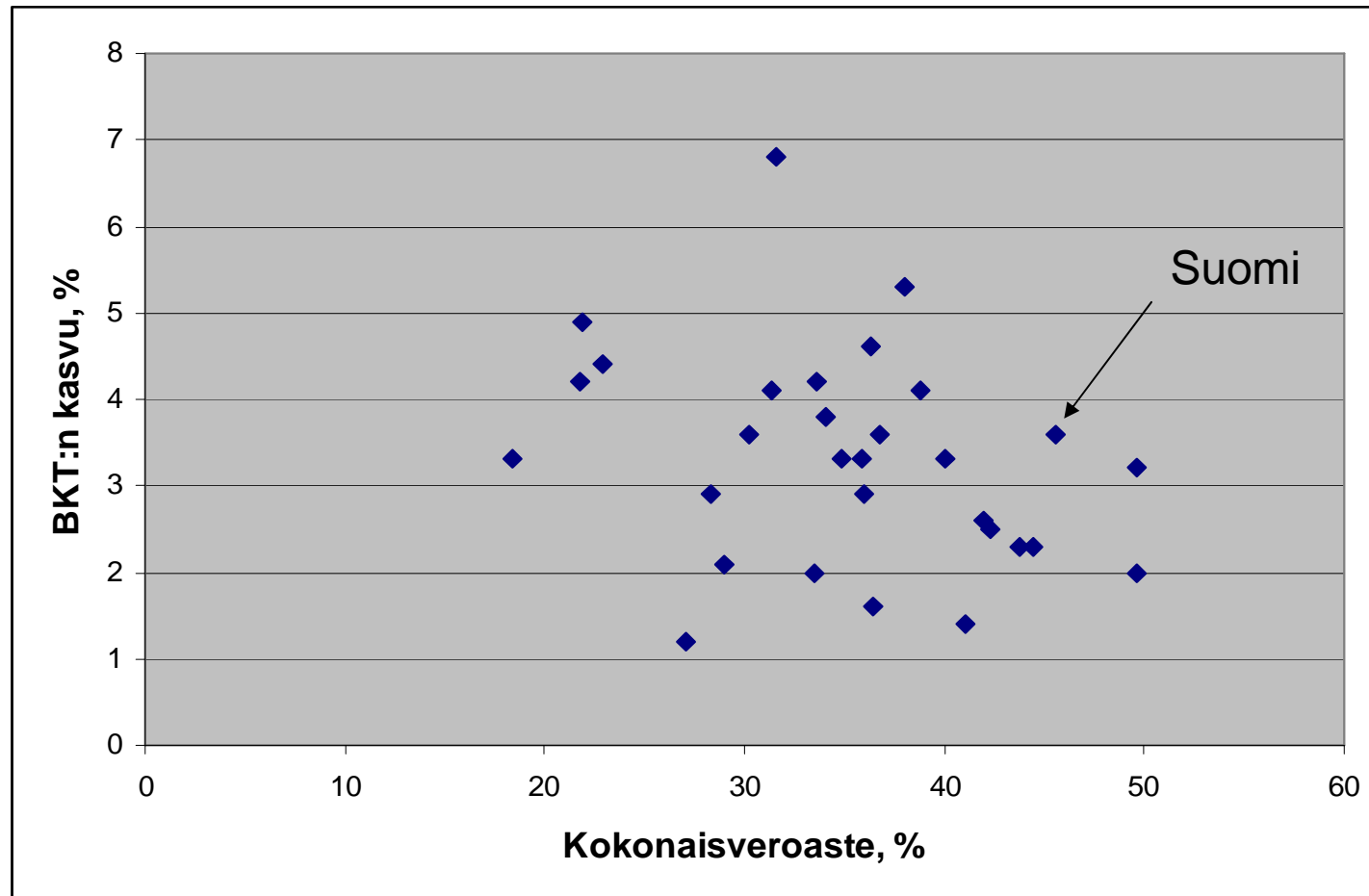

Lähde: Tilastokeskus

- Kokonaisveroaste on noussut jonkin verran, mutta talouskasvussa ei näy selkeää trendiä.
- Kertooko kuvio jotakin talouskasvun ja verotuksen yhteydestä?
- Kaksi ongelmaa:
  1. Kuvio ei kerro, mitä olisi tapahtunut, jos kokonaisveroaste olisi ollut alhaisempi tai korkeampi.
    - Ainoa tapa päästä käsiksi tähän on vertailla eri maita keskenään.
  2. Ei ole selvää, että verotuksen vaikutus talouskasvuun heijastuu nimenomaan kokonaisveroasteen kautta.
    - Monien taloudellisten valintojen kannalta tärkeä on efektiivinen rajaveroaste, ei keskimääräinen veroaste.

Keskimääräinen kokonaisveroaste ja talouskasvu OECD-maissa 1998-2007

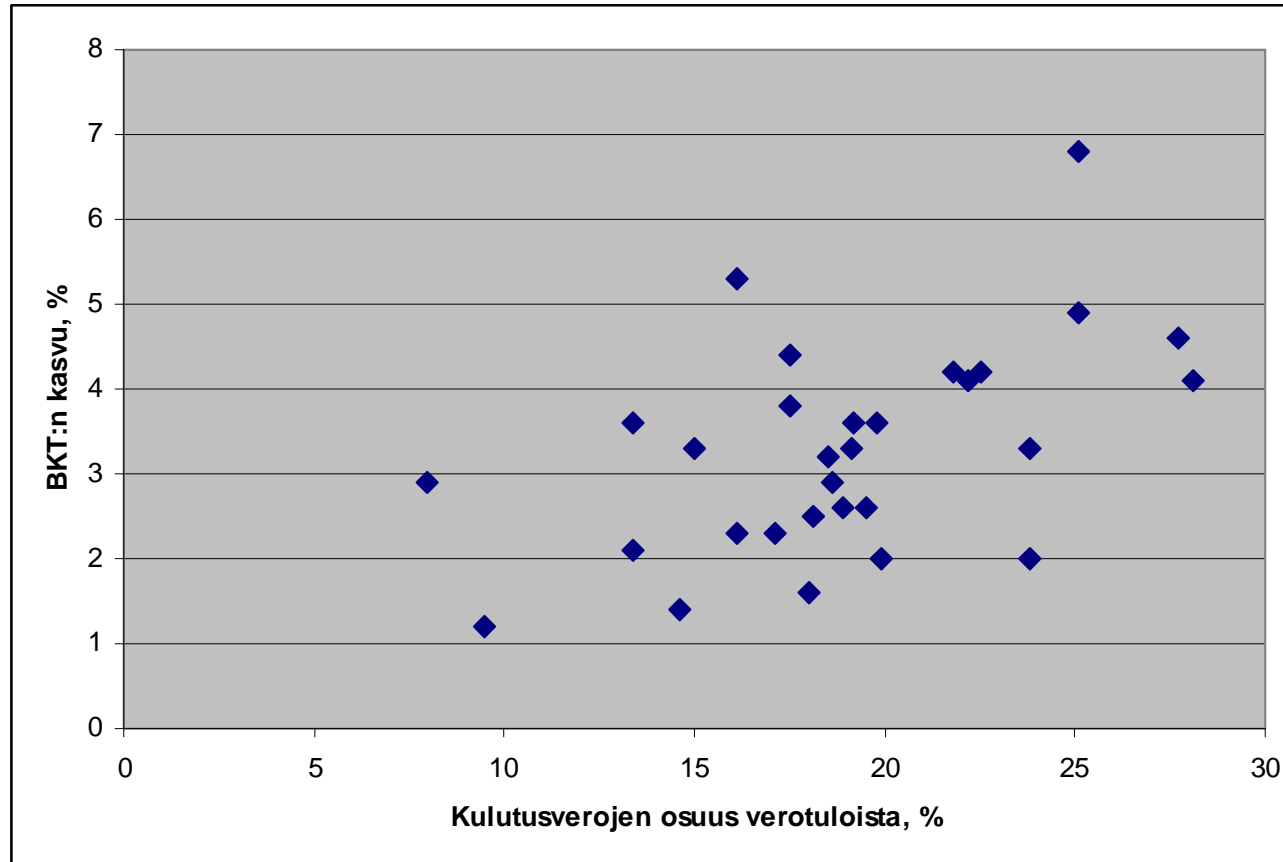

Lähteet: OECD Revenue Statistics, 2008, OECD Economic Outlook, 2008

Taloukasvu ja verotuksen taso

- Maiden väliseen vertailuun perustuvissa tutkimuksissa on mukana paljon selittäviä muuttujia.
- Tutkimuksista ei tule selkeää näyttöä siitä, että verotuksen tasolla olisi vaikutusta taloukasvuun.
- Tutkimuksiin liittyvät ongelmat:
  - Miten erottaa toisistaan verotuksen ja kasvua tukevien julkisen menojen vaikutus?
  - Tutkimusasetelmaa vaivaa hankala endogeenisuusongelma: verotulot (kuten monet muutkin taloukasvua selittävät muuttujat) määräytyvät yhtä aikaa taloukasvun kanssa.

Yleisten kulutusverojen osuus verotuloista (2005) ja vuotuinen kasvu OECD-maissa 1998-2007

Lähteet: OECD Revenue Statistics, 2008, OECD Economic Outlook, 2008

Taloukasvu ja verotuksen rakenne

- Verotuksen rakenteen ja taloukasvun yhteyttä tutkivassa empiirisessä kirjallisuudessa verorakenne jaetaan yleensä karkeasti työn, pääoman ja kulutuksen verotukseen.
- Tutkimukset perustuvat yleensä pienempään joukkoon maita (esim. OECD-maat).
- Selkeimmät yhdenmukaiset johtopäätökset ovat, että
  - verorakenteen muutoksella kohti pääomaverotusta on negatiivinen kasvuvaikutus, ja
  - verorakenteen muutoksella kohti kulutusveroja on positiivinen kasvuvaikutus.

Johtopäätökset

- Talouskasvun kannalta tärkeimmät tekijät eivät liity verotukseen.
- Numeerisilla malleilla tehdyt analyysit viittaavat siihen, että verotuksen rakenteen pitkän aikavälin kasvuvaikutukset ovat pieniä.
- Aggregaattiaineistoilla tehdyn empiirisen tutkimuksessa ei ole löydetty näyttöä siitä, että verotuksen taso vaikuttaisi talouskasvuun.
- Investointien verottamisen tasolla on vaikutus kasvuun, mutta huomiota pitäisi kiinnittää myös sen rakenteeseen.
- Investointikannustimista huolehtiminen ei välttämättä tarkoita pääomaverotuksen keventämistä.